

Анна ЛАЗАР

MARIUSZ KORZENIOWSKI
ZA ŻŁOTĄ BRAMĄ. DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNO-
POLITYCZNA POLAKÓW W KIJOWIE W LATACH
1905–1920.

Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.
Lublin 2009, s. 621.

У книжці *За Золотою Брамою. Суспільно-політична діяльність поляків у Києві в 1905-1920 рр.* Маріуш Коженьовський описує інституційне життя поляків Києва в період від Жовтневого маніфесту Миколи II, завдяки якому стали можливими невідомі раніше громадянські права, зокрема і право на зібрання, і до виведення польських військ із Києва під час радянсько-польської війни. У цей час у Києві діяло багато організацій, які забезпечували потреби польського населення. Автор зосередив свою увагу саме на цьому аспекті життя поляків, вважаючи, що їхній внесок у розвиток міста, зокрема діяльність в непольських контекстах, заслуговує на окреме дослідження. Завдяки вдалій постановці питання та скрупульозному дослідженню, виник добре структурований компендіум про польські заклади суспільної допомоги, освіти та преси, а також професійні, кооперативні, військові, культурні і, нарешті, молодіжні товариства. Кожен підрозділ присвячений окремій організації та містить інформацію про їхній розвиток та притаманну їм ідеологію. Характеризуючи їх, автор опирається на архівні джерела: віднаходить документи, що були підготовлені для реєстрації певної організації, статuti та згадки в тогочасній пресі.

Маріуш Коженьовський ретельно досліджує згадки про польське життя Києва. Автор аналізує близько 60 періодичних видань, вказує

на їхню специфіку та склад редакційної колегії, неодноразово реферує окремі статті і, звісно, наводить інформацію про досліджувані організації. Видається, що наступним кроком у дослідженні має стати більш широке зображення економічного підґрунтя суспільно-політичної діяльності поляків у Києві протягом цього періоду.

Мистецько-літературні осередки цікавлять автора лише в якості формальних організацій. Проте інформацію про них, окрім літературних творів та спогадів, можна знайти у праці «Польське літературне життя в 1905–1918 рр.» Тадеуша Женкевіча, або ж у праці Пьотра Хорбатовського «Польське театральне життя в 1905–1920 рр.» та у шостому томі «Київського щоденника» під редакцією Генрика Стронського, що має назву «Поляки у Києві». Остання книжка важлива також і через те, що вона є продовженням «Київського щоденника», який видавали київські поляки в Лондоні. Важливою в цьому контексті є стаття С. С. Нічей «“Польський Київ” і його знищення в 1918–1920 рр. у спогадах киян», що була опублікована в «Східному огляді», Т. 2, 1992/3, та стаття В. Менджецького «Польський Київ 1900–1921» з тому *Польща. Україна. Осадчук*.

Особливої привабливості праці додає вступ, де автор наводить присвячені Києву фрагменти з польської белетристики та спогадів, показуючи читачам Київ очима Ярослава Івашкевича, Корнеля Макушинського, чи менш відомих М. Наленч-Добровольського, Т. Заблоцького, Я. Бартошевича, а також захоплений погляд Х. Глінки. Напевно, саме під враженням від спогадів останнього – «В тіні Золотих Воріт» – виникла назва важливого киевознавчого дослідження Маріуша Коженювського.